

El llop i l'ós marquen el camí

EL TEMPS

Els llops que han arribat a Catalunya vénen de la frontera francoitaliana. Són descendents dels llops dels Abruços.

La reintroducció d'ósos bruns a la banda francesa del Pirineu i la tornada espontània del llop, provinent del Parc Natural del Mercantour (a la frontera francoitaliana), signifiquen el retrobament de les terres catalanes amb els seus animals salvatges més importants. Les dues espècies van desaparèixer de les muntanyes catalanes fa més de cinquanta anys com a conseqüència de la cacera indiscriminada que, en el cas del llop, es va executar amb tota premeditació. Fins a exhaurir-ne existències.

Totes dues tornen ara, però, a reconquerir els paisatges dels Països Catalans de nord a sud. En el cas de l'ós, és l'estat francès qui els deixa anar al vessant nord dels Pirineus. Des del mes d'abril, s'han alliberat quatre ósos (Palouma, Hvala, Franska i Balou) procedents de Kocevica, a Eslovènia, que han estat aviats a les localitats de Burgalys, Arbas, Banyeres de Bigorre i Banyeres de Luchon.

Segons Jordi Ruiz, cap del Servei de Protecció de la Fauna del Departament

El llop i l'ós bru són els exemples més coneguts dels dos models de recuperació de fauna: l'espontània i l'assistida, respectivament. Com el cas del llop, han arribat marmotes i vindran castors. Com el de l'ós, s'han reintroduït llúdrigues, cabirols, daines o cigonyes, i de la mateixa manera tornaran voltors negres, linxs europeus i vells marins.

de Medi Ambient i Habitatge de la Generalitat de Catalunya, en total es deixaran anar cinc exemplars: "S'han agafat d'una edat i un sexe determinats; no poden ser exactament de la mateixa zona, perquè després podria haver-hi problemes de consanguinitat." És inevitable, però, que els ósos travessin a la banda catalana dels Pirineus, perquè abasteixen una gran àrea.

El llop no ha arribat a les muntanyes catalanes per l'oest, des de la cornisa

Cantàbrica o el sistema Ibèric, com s'havia pensat que passaria, sinó pel nord-est, provinent de les colònies que han proliferat al Parc Natural de Mercantour i que, alhora, provenen dels grups que viuen a Itàlia, concretament al Parc Nacional dels Abruços, situat als Apenins centrals. La Catalunya Nord, concretament la vall de Noedes, va ser el primer lloc on es va documentar la tornada d'un llop, ara fa quinze anys, segons explica el naturalista Martí Boada

EL TEMPS

França deixa anar cinc ossos al Pirineu, molt prop de la Vall d'Aran. Abans del 2008 se n'alliberaran més probablement onze.

(vegeu l'entrevista a les pàgines 37 i 38). Actualment, als massissos de Carlit i Madres, a les comarques de la Cerdanya i el Capcir, hi viuen entre tres i cinc exemplars de llops. A Catalunya, segons Jordi Ruiz, n'hi ha un de segur, que es mou pel Parc del Cadí i que de tant en tant fa excursions a comarques veïnes o més enllà, ja que un llop pot arribar a fer fins a 80 quilòmetres en una jornada. Segons Ruiz, va ser l'exemplar del Cadí el que va arribar al Moianès i va matar un vedell i alguns bens ara fa uns mesos.

Tot i que s'ha dit que els llops han arribat d'Itàlia, el director del Parc Natural del Cadí, Jordi Garcia Petit, opina que aquests exemplars vénen de territoris més propers, com l'estat francès, on han criat i s'han estès descendents dels llops dels Abruços. Són llops dels Apenins, però no vénen directament de les muntanyes italianes.

La possibilitat que els llops de Castella arribin a Catalunya pels Pirineus sempre ha estat frustrada pels caçadors, segons Ruiz: "És més difícil que arribin per la cornisa Cantàbrica perquè, al nord del Duero, el llop és una espècie cinegètica. De fet, fins a la província d'Osca n'arriben de tant en tant, però allà els maten."

Hi ha naturalistes que pensen que el llop acabarà arribant al País Valencià també pel sistema Ibèric, via Albarrasí. Però Ruiz informa també que els grups que hi havia a Guadalajara i Conca també han estat exterminats.

"Que ve el llop!" La història de la tornada del llop ha estat més discreta del que feien pensar les històries tradicionals. El llop no és amic de deixar-se veure. El 1999 van córrer els primers rumors de l'arribada del cànid al Cadí. El 2000 es va començar a fer el seguiment per detectar-ne algun rastre, però no va ser fins al 2003 que es va trobar un excrement que delatava la seua presència. Gràcies a la mostra, se'n va analitzar el DNA i els resultats, segons explica Jordi Garcia Petit, van revelar que era un mascle jove, familiar dels llops italians. El 2004, cinc pastors van informar que havien vist més llops. Aquest mateix any es va engagar un protocol sobre els danys que podia causar el llop en els ramats, de manera que, davant d'una denúncia, el Departament de Medi Ambient enviava un tècnic per dictaminar si el culpable havia estat un llop i, en aquest cas, accelerar-ne la corresponent indemnització.

La política del Departament la resumeix Jordi Ruiz, cap del Servei de Fauna: "Al llop, no l'afavorim, però no el perjudiquem tampoc." No és una espècie reintroduïda, però es mira de fer possible la convivència entre el nouvingut i les activitats ramaderes tradicionals.

El llop no és especialment sanguinari, tot i la fama que el precedeix. El 2004 va protagonitzar vuit atacs a ramats, i el 2005, només cinc, que, en total van sumar vint caps de bestiar oví mort o malferit. Poca cosa, si ho comparem amb la mortalitat de caps de bestiar que provoquen uns pocs gossos salvatges. En la mateixa zona del Cadí es van produir, al 2005, vuit atacs de gossos que van afectar 200 caps de bestiar. Sembla que el llop és discret i selectiu, de manera que decideix una o dues víctimes, com a molt, les ataca i s'alimenta. Per contra, els gossos fan atacs indiscriminats i maten més animals dels que es mengen.

El fet que el 2005 s'hagin produït menys atacs de llop té una explicació lògica que també revela la seva funció dins de l'ecosistema: "És possible –diu Garcia Petit– que el 2005 s'hagi alimentat d'isards, que ara pateixen una nova malaltia, i hagi aprofitat que hi ha més animals malalts o morts."

LA RECUPERACIÓ D'ESPÈCIES: PRESENT I FUTUR

1. Cigonya
Aiguamolls de l'Empordà, Lleida (Segrià), Peralada (Alt Empordà), Salt (Gironès), Flix (Ribera d'Ebre), Belver de Cerdanya

2. Ós bru
Pirineus, a Andorra i la Vall d'Aran

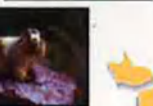
3. Llop
Parc del Cadí (Alt Urgell-Berguedà-Cerdanya) i Vallespir i Capcir (Catalunya Nord)

4. Cabriol
Pirineus, Tinença de Benifassà (Baix Maestrà)

5. Marmota
Parc del Cadí (Alt Urgell-Berguedà-Cerdanya) i Ripollès

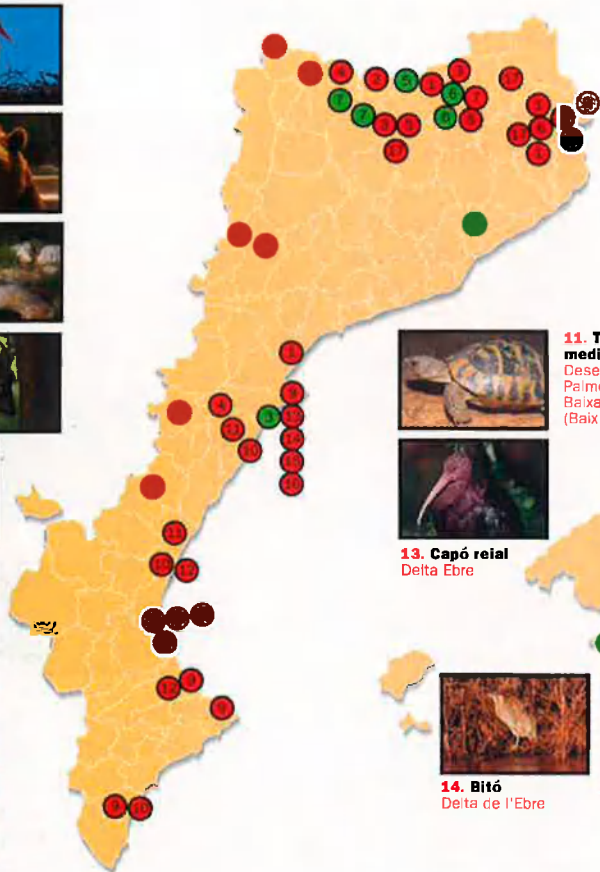
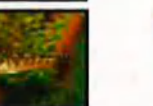
6. Dalma Empordà

7. Cérvol
Pirineus

8. Punxoset
Polinyà de Xúquer (Ribera Baixa)

9. Polla blava gall de canyar gall marí
Aiguamolls de l'Empordà, Delta de l'Ebre, Albufera d'Alcúdia (Mallorca), Albufera de València, riu Millars, Marjal de Pego (Safor), Fondo d'Elx (Baix Vinalopó)

10. Fartet
Albufera de València, Marjal dels Moros (Camp de Morvedre), Marjal de Peníscola i Fondo d'Elx

12. Samaruc
Albufera de València, Marjal dels Moros, Tavernes de Valldigna i Xeresa (Safor)

11. Tortuga mediterrània
Desert de les Palmes (Plana Baixa) i serra Irta (Baix Maestrà)

13. Capó reial
Delta Ebre

14. Bitó
Delta de l'Ebre

15. Gavina corsa
Delta de l'Ebre

16. Agró blanc
Delta de l'Ebre

17. Llúdriga
Rius Muga i Fluvià. S'ha estès a la Catalunya Nord i el Besòs. Es mantenen poblacions al Millars, el Bergantes i Lleida occidental

En roig, els punts de reintroducció assistida

Projectes de recuperació futura

1. Cigonya
Mollet del Vallès

2. Veïl mari o Foca
Cap de Creus (Empordà), Menorca i Cabrera

3. Tortuga Marina
Platges dels Alfacs (sud delta de l'Ebre)

4. Cigonya negra
sense determinar

5. Cabra dels Ports
Pirineus (sense determinar)

6. Llínx ouropou
Ripollès-Cerdanya (Pirineus)

7. Vultur negre
Alinyà i Boumort (Pirineus)

L'oposició als óssos

El Govern francès ha començat una nova reintroducció d'ósos al Pirineu, tocant a la Vall d'Aran, per garantir la supervivència d'aquest plantígrad a la zona. Des que a mitjan anys noranta va començar el pla de reintroducció d'ósos al Pirineu, els ramaders aranesos han patit les conseqüències de diversos atacs d'aquests plantígrads als seus ramats. El Consell General d'Aran s'ha mobilitzat contra el projecte del Govern francès. L'acusa d'aplicar-lo en zones frontereres sense tenir en compte l'opinió del territori català. El Govern d'Aran lidera l'oposició del Pirineu contra el pla francès, que també provoca el refús del Consell Comarcal del Pallars Sobirà, però, en canvi, els governs català i espanyol donen suport al pla.

La realitat del Pirineu de França no té res a veure amb la del català. A França no hi ha pressió immobiliària, ni tampoc ajuts econòmics de la UE. Les comarques pirinenques del sud de França veuen amb bons ulls la reintroducció de l'ós, ja que

creuen que pot ser un al·licient turístic, i els cinc municipis que han acollit els óssos s'hi van oferir. Al Pirineu català, en canvi, hi ha ajuts europeus i també, sobretot a Aran, una importantíssima pressió immobiliària. Tant el Consell General d'Aran com el Consell Comarcal del Pallars Sobirà han reclamat que l'alliberament sigui acompanyat de compensacions suficients per al sector ramader davant dels possibles danys per atacs. El pla francès és duplicar la població de plantígrads al Pirineu l'any 2008 per garantir la reintroducció d'aquesta espècie a la zona. En concret, es vol passar dels quinze exemplars de començament d'any a una trentena. Estudis encarregats per França sobre la població de plantígrads al Pirineu revelen que la reintroducció de cinc exemplars no és suficient i aconsellen alliberar-ne almenys onze per assegurar el relleu generacional.

Anna Sàez

El llop, per tant, exerceix el seu paper dins del medi on acaba d'arribar i pot servir per regular les poblacions de porcs senglars o de cabirols, que, segons Ruiz, presenten més exemplars del que sembla idoni, fins al punt que es té constància de molts atropellaments d'aquests animals. El director de la Fundació Territori i Paisatge de l'Obra Social de Caixa Catalunya, Jordi Sargatal, coincideix amb Ruiz: "S'està produint una desruralització i es troben molts cabirols i senglars. El llop fa la seva feina i és bo que la faci. L'excés de senglars és preocupant perquè, quan entren en zones humides, ho arrassen gairebé tot."

En el mateix sentit, Garcia Petit apunta que els llops també podrien reduir la població de gossos salvatges, un altre element que desestabilitza el medi i que perjudica molt més els ramaders. Com a mesura de prevenció, el Departament ha impulsat dues solucions: a més de donar ajuts per millorar els tancats, s'ha impulsat també la cria de gossos de muntanya dels Pirineus, una raça de grans cans que, si són criats en les condicions adients –han de créixer, des de cadells, amb el ramat–, arriben a considerar-se un més del grup. D'aquesta manera, el muntanya alerta la ramera i la protegeix en cas d'amenaques com la presència del llop. Aquest sistema ha funcionat molt bé a Itàlia, des d'on s'ha estès cap a França, i també a Castella, on s'utilitza per a les mateixes funcions el mastí lleonès.

Altres retorns. D'una manera semblant a la tornada del llop –tot i que fruit d'una reintroducció de les espècies en territoris veïns–, s'ha produït també la tornada de la marmota i esdevindrà la del castor. La marmota ha arribat als Pirineus com a conseqüència d'una reintroducció, al vessant francès, destinada a servir d'aliment per a l'ós i l'àguila daurada, i es van estendre ràpidament. Al Pirineu català es va detectar per primer cop l'estiu del 1996, i ara ja n'hi ha diverses poblacions estables. Segons Garcia Petit, al Parc del Cadí n'hi ha una trentena. També afirma que no és difícil veure-les en punts determinats de la Cerdanya i el Ripollès. Les marmotes acaben la hibernació i surten dels caus amb l'arribada de la primavera.

El castor europeu, una espècie també autòctona però extingida fa dècades en

la Península, ha estat reintroduït a l'Ebre, entre Navarra i Aragó, no per l'administració sinó per un grup alemany d'amics del castor. Els naturalistes estan

convençuts que aquesta espècie farà cap a Catalunya en pocs anys. Jordi Ruiz explica que "s'havia pensat desenvolupar un projecte de reintroducció, però

La fauna dels rius valencians

Precisament els cursos fluvials valencians han estat objecte preferent de la majoria de campanyes de recuperació d'espècies extingides o espècies autòctones que han patit una disminució important d'exemplars. Les raons de aquesta minva són diverses, com el deteriorament de l'ecosistema o la competència amb espècies de fora. Al Decret 32/2004, la Generalitat Valenciana va configurar el *Catàleg Valencià d'Espècies de Fauna Amenaçada*, on es detallava la situació de cadascuna de les espècies que està en perill. Una d'aquestes era el cranc de riu (*Austropotamobius pallipes*), el crustaci més gran que viu en aigües continentals. Al País Valencià, aquest animal de costums nocturns està declarat com animal en perill d'extinció, ja que la seua població s'ha vist sensiblement reduïda per culpa de la regressió de la qualitat de l'aigua dels rius i especialment per l'epidèmia de l'afanomicosis, la pesta dels crancs, transmesa pel cranc roig americà.

El samaruc (*Valencia hispanica*) és un dels peixos autòctons del litoral valencià que ha estat més a prop de la desaparició, de fet, és considerat un dels vertebrats més amenaçats del Planeta. Aquest peix s'alimenta d'insectes, i la seua distribució és molt reduïda. A Catalunya només es pot trobar a la Llacuna de Santes Creus (prop de l'Ametlla de Mar) i al delta l'Ebre. Al País Valencià s'estén per més espais humits litorals, la Marjal de Peníscola (Baix Maestrat), al Prat de Cabanes-Torreblanca (Plana Alta), a la Marjal dels Moros de Sagunt, a l'Albufera de València, al riu Verd i a la Marjal de Pego-Oliva (entre la Safor i la Marina Alta). A l'Albufera i la Marjal dels Moros la població es manté estable.

Amb finançament del programa LIFE de la Unió Europea, la Conselleria de Medi Ambient ha dut a terme una sèrie de repoblacions de samarucs a l'Albufera, la Marjal dels Moros, Tavernes de la Valldigna i Xeresa. Des del 1993 s'han reintroduït uns 130.000 exemplars aproximadament, provinents dels Centres d'Experimentació Piscícola del Palmar i de Polinyà del Xúquer.

El punxoset (*Gasterosteus aculeatus*) és un peix menut que és fàcilment identificable per les tres punxes que ixen de l'aleta dorsal i que li donen el seu nom. És un animal molt sensible a la contaminació ambiental, ja que necessita aigües netes, amb molta vegetació, i la seua població gairebé s'ha extingit. A Polinyà del Xúquer (Ribera Baixa) hi ha una població reproductora en captivitat procedent d'exemplars de Parc Natural dels Aiguamolls de l'Empordà.

El fartet (*Aphanius iberus*) és una altra de les espècies endèmiques d'aquest racó del litoral mediterrani. Al País Valencià s'ha trobat a la Marjal de Peníscola, al Prat de Cabanes-Torreblanca, a la Marjal dels Moros, al Fondo d'Elx i a les Salines de Santa Pola. És un peix resistent a diferents condicions de salinitat, però ha d'enfrontar-se amb espècies competidores. Des del 1993, la Conselleria ha reintroduït 7.000 exemplars al Racó de l'Olla de l'Albufera, a les marjals dels Moros i de Peníscola i al Fondo.

Damià Sancho

ara estem mirant què passarà amb aquests exemplars: de moment s'han aclimatat bé i estan reproduint-se amb normalitat”.

L'ós bru. Des de final d'abril s'estan alliberant, al vessant francès dels Pirineus, cinc exemplars d'ós bru –quatre femelles i un mascle– procedents de Kocvice (Eslovènia). Tres d'ells han estat aviats relativament a prop de la Vall d'Aran, la qual cosa ha aixecat novament veus crítiques i contràries (vegeu el requadre de la pàgina 33) que monopolitzen la majoria de les informacions sobre els plantígrads. La reacció contra l'ós és més forta –i més sorprenent– que la que ha aixecat el llop, que té un currículum més violent de depredador salvatge. “Els óssos –recorda Jordi Ruiz– ja porten al Pirineu onze anys, i el turisme no se n'ha vist afectat; al contrari, augmenta.”

El repte de l'administració, segons Ruiz, és que els ramaders vegin que no és cap problema “i acabin sentint-se beneficiats”, ja que se'ls indemnitzava cada cop que apareix un cap de bestiar mort per culpa de l'ós. Per aconseguir-ho, la Generalitat té un protocol semblant al del llop, perquè qualsevol destrossa causada per aquests animals sigui reparada. Jordi Sargatal, director de Territori i Paisatge –fundació compromesa en el treball de conciènciació de la població– opina el mateix: “Els enemics de la ramaderia són la cojuntura econòmica, la globalització i moltes altres coses, però no l'ós. El ramader ha de veure que, si li maten un animal, el cobrarà bé. Llavors esdevindrà mantenidor de l'ós. Evidentment, no pot ser que ells paguin l'ós; però no passarà res si crien vedells o xais i se'ls mengin els óssos, sempre que els cobrin. A més, això serà més barat que pagar funcionaris per anar a vigilar-lo i alimentar-lo.”

El control sobre els óssos que s'han alliberat serà encara més gran que el que es té sobre els anteriors, ja que, segons Ruiz, “van amb collars GPS i podran ser localitzats en qualsevol moment, ja que es fa el seguiment des del despatx”. La Generalitat participa en l'observació.

La reintroducció de l'ós és també el compliment d'un manament democràtic i institucional, ja que les Corts espanyoles i el Parlament de Catalunya han votat de manera favorable a donar suport a

EL TEMPS
Les Balears i l'Empordà esperen el vell marí.

aquesta iniciativa. La seva funció principal és l'ecològica, com en tots els casos de reintroducció d'espècies que es van extingir d'un ecosistema per causa de l'home. Jordi Ruiz ho exemplifica amb un cas molt clar: “A la costa d'Alaska hi havia un poblat amb cases construïdes en els cingles, amb una espectacular perspectiva sobre el mar. Sota les seves finestres, en la base dels penya-segats, hi havia boscos d'algues que alimentaven eriçons, els quals eren l'aliment principal de les llúdrigues marines. Mar endins, els salmons eren aliment de les orques. Els pescadors que vivien al poblat van acabar els salmons i les orques van haver de menjar més llúdrigues, que van deixar de menjar-se els eriçons. El creixement incontrolat d'aquests animals va reduir molt el bosc d'algues marines i les onades van colpejar amb més força de l'habitual la base dels cingles, que es va anar erosionant. La conseqüència final: els cingles van cedir i les cases dels pescadors se'n van anar enlaire.”

La lliçó és que l'eliminació d'una de les espècies d'un hàbitat concret acaba tenint conseqüències que eren molt poc previsible al començament del procés.

Les espècies recuperades. L'ós és la peça més emblemàtica d'una política de reintroducció d'espècies que va començar tímidament als anys setanta amb la cigonya. El 1972 només en quedaven

deu parelles i el 1978 es va materialitzar un dels primers projectes de repoblació als Aiguamolls de l'Empordà i a Lleida. Jordi Sargatal, que havia estat director del Parc Natural dels Aiguamolls, explica perquè la cigonya continua sent objecte de campanyes de recuperació: “La cigonya desperta una mena de seducció ambiental en nuclis rurals i urbans. Si hi ha cigonyes en una ciutat, vol dir que hi ha qualitat ambiental i també gent ben civilitzada: si sobreviuen és un bon senyal que, en aquell indret, la convivència ha estat possible.”

En l'última dècada s'han reintroduït cigonyes a Peralada (Alt Empordà), Salt (Gironès), Flix (Ribera d'Ebre) i Bellver de Cerdanya. A l'espai rural Gallecs, a Mollet del Vallès, s'alliberaran cigonyes a la primavera del 2007. Per fer-ho ja s'utilitzen polls de cigonyes de Lleida, on actualment ja s'ha assolit una població de 210 exemplars que no passen desapercebuts. Les cigonyes conviuen naturalment amb el tràfic i el tràfic dels carrers principals de la ciutat. Ara el Departament de Medi Ambient i la Fundació Territori i Paisatge col·laboren amb el Zoo de Barcelona en un projecte per reintroduir la cigonya negra, d'aquí a dos o tres anys.

L'èxit de la cigonya va engrescar els partidaris de la recuperació d'espècies. La polla blava (*Porphyrio porphyrio*), també coneguda com gall marí o gall de canyar, va ser la segona espècie d'au que es va reintroduir. A Catalunya s'havia extingit als anys cinquanta, i del País Valencià havia desaparegut a final del segle XIX. Es caracteritza pel seu plomatge blau i el seu bec roig. Viu als aiguamolls i necessita espais amb vegetació per anidar, per la qual cosa les actuacions per preservar els ecosistemes humits han estat fonamentals per al seu desenvolupament. El 1989 va ser introduïda als Aiguamolls de l'Empordà amb exemplars portats de Donana i ara aquesta població ja s'ha estès, pel nord, fins a la Camarga, i pel sud, fins al Delta. Al País Valencià i les Balears, la reintroducció es va dur a terme a principi dels anys noranta, a l'Albufera de València i a l'Albufera d'Alcúdia (Mallorca). El 1994, l'espècie havia nidificat també a la desembocadura del riu Millars, i posteriorment s'ha estès pels aiguamolls litorals fins a la marjal dels Moros, la marjal de Pego-Oliva i el Fon-

do d'Elx. A l'Albufera ja han arribat al centenar de parelles.

La recuperació de mamífers va començar amb la reintroducció de daines a l'Empordà, tot i que hi ha un precedent amb les repoblacions amb finalitats cinegètiques de cérvols i cabirols fetes als anys cinquanta i seixanta i que han estat una altra iniciativa ben reeixida. A principi de segle XX, el cabirol estava extingit, i ara, a Catalunya, n'hi ha més de dos mil, segons Jordi Sargatal. La repoblació ha estat afavorida per la protecció posterior, que també ha permès la consolidació de les poblacions d'altres espècies. "Fa trenta anys –diu Sargatal– hi havia 500 isards, i ara n'hi haurà uns 10.000. També la cabra dels Ports ha augmentat força i ha passat de 400 a 10.000 exemplars." De fet, segons Sargatal, les cabres dels Ports (de Tortosa, Morella i Beseit) serviran per repoblar el Pirineu, on les cabres salvatges autòctones, una subespècie coneguda popularment com herc, s'han extingit.

En canvi, al País Valencià s'ha hagut de reintroduir el cabirol fa només tres anys. Es va extingir a principi del segle XX i als anys noranta van aparèixer tímidament alguns exemplars procedents de Terol. El 2002 la Conselleria de Medi Ambient va reintroduir deu exemplars provinents de Lleó a la Tinença de Benifassà (Baix Maestrat), i setze al 2003, una repoblació que ha continuat engreixant-se amb l'arribada de més exemplars de l'Aragó.

La fonedissa pescadora. La llúdriga (*Lutra lutra*) ha estat l'últim projecte reeixit al Principat. Tot i que encara n'hi havia a Ponent –al Segre, al Noguera Pallaresa i al Noguera Ribagorçana–, aquest mustèlid, que necessita aigües i ribes netes, s'havia extingit de les conques internes catalanes. Al 1995, un total de 42 exemplars, capturats a Extremadura, Portugal i Astúries, van ser alliberats als rius Muga i Fluvià. Onze anys després ja han arribat, cap al nord, fins al Rosselló –hi ha llúdrigues al Tet i al Tec– i, cap al sud, fins al Ter i el Llobregat. El nombre d'exemplars s'ha multiplicat per cinc fins a sumar uns 200 exemplars aproximadament, i l'any passat, va ser detectada al mateix riu Besòs. La notícia significa també que la majoria dels rius han millorat sensiblement la seva qualitat ambiental, ja

Catalunya, l'únic país amb els quatre voltors europeus

L'únic país on es podran veure volar les quatre espècies de voltors que hi ha a Europa –el volor comú, el trencalòs, l'aufany i el volor negre– serà Catalunya. De fet, ja ho és, perquè alguns exemplars de volor negre, que fins fa poc havia desaparegut dels cels catalans, han estat observats entre els Ports de Tortosa i Morella. Aquests exemplars, però, poden ser joves dispersos que acabin marxant, ja que van a criar al lloc on tenen el niu.

La voluntat del Departament de Medi Ambient de la Generalitat de Catalunya és reforçar aquesta presència de volor negre aquest mateix any. En col·laboració amb la Fundació Territori i Paisatge s'ha desenvolupat un projecte per alliberar voltors negres als Pirineus d'aquí a pocs mesos.

À. M.

EL T. MPS

que la llúdriga no s'instal·la en un hàbitat degradat.

Al País Valencià, la llúdriga sobreviu només en punts molt concrets del Millars i al riu Bergantes, als Ports.

Vells marins i gats vells. Els dos projectes estrella de recuperació d'espècies, per al futur, afecten dos mamífers emblemàtics de dos ecosistemes tan diferents com les muntanyes dels Pirineus i la costa mediterrània balear i empordanesa: el linx europeu (*Linx linx*) i el vell marí o foca mediterrània (*Monachus monachus*).

Segons Jordi Sargatal, Medi Ambient i la Fundació Territori i Paisatge treballen per a la reintroducció del linx europeu que els investigadors pensen que s'hauria extingit dels Pirineus catalans ara fa uns cinquanta anys. Entre el 2000 i el 2002 es va dur a terme el Projecte Linx, que mirava de confirmar aquesta absència mitjançant la recopilació d'albiraments, el trampeig fotogràfic i l'anàlisi genètica d'excrements i pèls. Tot i que es va captar una enigmàtica fotografia, el Projecte no va poder provar la presència de linx.

La reintroducció d'aquest linx, semblant a l'ibèric però més gran i menys rar, es faria amb exemplars criats en captivitat que es deixarien anar per la zona del Ripollès, la Cerdanya i el Vallespir.

El somni de Sargatal, "l'estrella de les reintroduccions", és poder tornar les foques, els vells marins, a les nostres costes, i més concretament, a les de Menorca, Cabrera i el cap de Creus (Alt Em-

pordà). La idea és rescatar exemplars de la colònia que el vell marí té al cap Blanc (Mauritània) i reintroduir-los progressivament a la costa mediterrània, començant pel cap de Gata, continuant per Cabrera i Menorca per acabar al cap de Creus, al 2014.

La viabilitat del projecte ha estat qüestionada per experts com Alex Aguilar (vegeu EL TEMPS, núm. 1.132), qui assegura que caldria treure tants exemplars de cap Blanc que seria el final d'aquesta colònia. Sargatal assegura que "es triarien les cries que, si no fossin rescatades, morrien amb les tempestes; es calcula que, ara, de cada 25 petits que neixen, uns 15 se'ls emporta el mar." Sargatal demana als crítics que "tinguen optimisme en la conservació i que estiguin contents si n'asseguem la supervivència".

Fa dues setmanes, un article del *Nature*, signat pel professor de la Universitat Pompeu Fabra Ricard V. Solé, José Montoya (Queen Mary de Londres) i Stuart Pimm (Universitat de Duke, EUA), insistia en la importància d'algunes espècies en l'equilibri d'un ecosistema. Solé concretava que els grans depredadors, precisament els més amenaçats en alguns àmbits, són clau per a la supervivència d'altres espècies. Cal esperar, doncs, que la tornada, forçada o espontània, de l'ós i el llop obrin nous camins a la recuperació d'ecosistemes degradats.

Àlex Milian
(amb informacions de Damià Sancho)